

نقش شهرهای کوچک در پایداری سکونتگاه‌های پیرامونی نیکشهر

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۳/۱۵

پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۶/۰۵

صفحات: ۷۰-۵۵

محمد کریم رئیسی^۱؛ استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
محمود محمدی؛ استادیار گروه علوم اقتصادی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

امروزه برنامه‌ریزان شهری و منطقه‌ای، شهرهای کوچک را راهبردی مهم جهت تعادل بخشی و توسعه منطقه‌ای می‌دانند. شهرهای کوچک همراه با محیط پیرامونی خود دارای قابلیت‌ها و موانع و تنگناهایی جهت تحقق توسعه و توسعه پایدار هستند. لذا هدف پژوهش حاضر تحلیل نقش شهرهای کوچک در پایداری سکونتگاه‌های پیرامونی نیکشهر می‌باشد. این تحقیق به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ ماهیت و روش تحقیق، پیمایشی است. داده‌های مورد نیاز تحقیق به روش اسنادی - میدانی (پرسشنامه) گردآوری شده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار SPSS و مدل Fuzzy Mamdani بهره گرفته شد. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای، در شاخص‌های مطرح شده در ابعاد (اقتصادی، کالبدی و زیست‌محیطی)، با توجه به میانگین‌های به دست آمده پایین تر از حد متوسط عدد (۳)، نشان داد، نقش شهر نیکشهر در روستاهای پیراشهری پایین می‌باشد. اما در بعد اجتماعی، این تأثیر مثبت و معنادار می‌باشد. نتایج اولویت‌بندی روستاهای پیراشهری با توجه تأثیر شهر نیکشهر بر ابعاد پایداری با استفاده از فازی ممدانی نشان داد روستای تهرانک با امتیاز (۰/۷۰)، سطح متوسط، روستای زهک با امتیاز (۰/۵۶)، سطح کم و در نهایت روستای خیرآباد با امتیاز (۰/۷۸)، در سطح زیاد قرار دارد.

چکیده

واژه‌های

کلیدی:

شهر کوچک، شاخص‌های پایداری، مناطق پیراشهری، نیکشهر.

^۱ E- Mail: pnuraesi@pnu.ac.ir

نحوه ارجاع به مقاله:

رئیسی، محمد کریم، محمدی، محمود. ۱۴۰۲. نقش شهرهای کوچک در پایداری سکونتگاه‌های پیرامونی نیکشهر. مجله توسعه فضاهای پیراشهری. ۱۰(۲): ۷۰-۵۵.

امروزه هدف اکثر برنامه‌ریزان در کشورهای گوناگون نیل به توسعه و هدف نهایی از توسعه نیز به توسعه پایدار است. در فرایند برنامه‌ریزی برای توسعه روستایی، شناخت ویژگی‌های ساختاری سطوح توسعه‌یافتگی و آگاهی از پتانسیل‌ها و توان‌های محیطی هر منطقه اهمیت زیادی دارد (حسینی و سعیدی رضوانی، ۱۳۹۵: ۱). لذا برای توازن بخشیدن و کاهش نابرابری نقاط روستایی، توجه به شهرهای کوچک یکی از راهکارهای تعادل‌بخشی به این وضعیت است (نصیری مقدم و همکاران، ۱۴۰۱: ۸۹). در این میان نخستین هسته‌های شهری که در ارتباط با نقاط روستایی هستند، کانون‌های کوچک شهری و پیراشهری است که به‌عنوان حلقه اتصال نواحی روستایی با شهرهای بزرگ قلمداد می‌شود (میکانیک و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۸).

شهرهای کوچک، از موفق‌ترین نمونه‌های سکونتگاهی در راستای رفع ناموزونی‌های منطقه‌ای و نابرابری‌های فضایی هستند (Blowers, 2013: 46)، زیرا اغلب توانسته‌اند حلقه اتصال سطوح پایین با سطوح میانی و بالای نظام سکونتگاهی باشند و در کاهش عدم تعادل‌ها، جذب سرریزهای جمعیت شهرهای بزرگ و متوسط و جهت‌دهی مثبت به تحرکات جمعیت روستایی، سهم و جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص دهند. از دهه ۱۹۷۰ میلادی به بعد به دلیل شکست برنامه‌های توسعه‌ای و مکانیزم رخنه به پایین و مشکلات ناشی از شهرنشینی به‌ویژه در کشورهای جهان سوم، توجه برنامه‌ریزان به توسعه و ایجاد شهرهای کوچک معطوف گردید، تا پاسخگوی نیازهای توسعه عادلانه باشد (افراخته و همکاران، ۱۳۸۹: ۵).

مطالعه جغرافیای شهری روی شهرهای بزرگ اساساً تمرکز کرده است اما همچنین مسیرهای جغرافیایی بر موضوعات شهری کوچک‌تر تأثیر می‌گذارند. شهرهای کوچک در سراسر جهان به توسعه پایدار در سطح منطقه‌ای، ملی و بین-المللی کمک می‌کنند و نقش مهمی در توزیع فضایی دارند (Adam and Patrycja, 2020: 1). خدمات پشتیبانی و ارائه خدمات دیگر مخصوصاً بر پایه اقتصادی به روستاییان حوزه نفوذ، یکی از وظایف اساسی شهرهای کوچک در یک نظام سلسله‌مراتبی و اسکان متناسب می‌باشد (Zhu, 2017: 34). روستاییان به دلیل نزدیکی به شهر کوچک می‌توانند در صورت مکان‌یابی خدمات اساسی در این شهرها به راحتی از این امکانات استفاده کنند (رئسی و همکاران، ۱۴۰۱: ۸۴۵).

شهرهای کوچک در روستاهای حاشیه‌ای دارای کارکردهای اداری، خدماتی (آموزشی، بهداشتی، ارتباطی)، اقتصادی، صنعتی، نظامی، کشاورزی می‌باشند، که باعث دسترسی به خدمات، رفاه اجتماعی، تثبیت جمعیت، تعادل فضایی، کاهش مهاجرت، پویایی و رشد اقتصادی برای مناطق روستایی می‌گردد و می‌تواند محرک مهمی برای کارکردهای شهری باشد زیرا بیشتر عوامل تولید از امکانات شهری بهره‌مند بوده و خدمات موردنیاز جامعه روستایی نیز از مراکز شهری به دست می‌آید. برای دسترسی روستاییان بهتر است خدمات موردنیاز در شهرهای کوچک متمرکز شود تا بتوانند در برابر روستاهای پیرامون خود ایفای نقش نموده و بتوانند در توسعه روستاهای تحت نفوذ خود ارائه خدمات کشاورزی، آموزشی، بهداشتی، درمانی، فرهنگی، ورزشی و اوقات فراغت، شبکه ارتباطی، مالی - اقتصادی و تولیدی اثرات مستقیمی بر جای گذاشته و موجب درآمد، مشارکت جمعی، انگیزه ماندگاری، امید به زندگی و توسعه

در روستاها شده و سبب تقویت ارتباط بین روستاهای پیرامون و شهرهای کوچک گردد (نصیری مقدم و همکاران، ۱۴۰۱: ۹۱).

در رابطه با موضع پژوهش تحقیقات بسیاری انجام گرفته است که در ذیل به تعدادی از آن‌ها اشاره خواهد شد: رهسپار میعاد و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی به بررسی نقش پیوندهای روستا شهری بر توسعه روستاهای بخش مرکزی شهرستان رشت، پرداخته‌اند. نتایج نشان داد که پیوند و ارتباط بین روستاهای مرکزی و شهر رشت از جهات مختلف اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، زیست‌محیطی با شدت و ضعف برقرار بوده که در برخی از پارامترها عامل فاصله تا شهر دخیل بوده و در برخی دیگر عامل فاصله تا شهر رشت بر میزان اثرگذاری‌ها شدت بخشیده است. رئیسی و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی به بررسی نقش کارکردی شهر کوچک نیکشهر در برخورداری از ابعاد پایداری شهرهای حوزه نفوذ، پرداخته‌اند. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای نشان داد، مؤلفه‌های چهارگانه مورد مطالعه با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵، بر تقویت شهر نیکشهر در راستای تقویت توسعه ناحیه‌ای اثرگذار می‌باشند. اسمعیلی (۱۴۰۰)، در پژوهشی به تحلیل تعادل فضایی در توزیع جمعیت روستایی در شهر کوچک کلاله؛ پرداخته است. یافته‌های به دست آمده از ضریب آنتروپی نشان‌دهنده عدم تعادل جمعیت در منطقه شهری کلاله با ضریب (۰/۵۷۲) می‌باشد. سجادی و کریم‌زاده (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی نقش شهرهای کوچک در تحولات فضایی روستاهای بخش اورامان، پرداخته‌اند. نتایج نشان داد میزان تغییرات توسعه در روستاهای با فاصله کمتر از ۱۰ کیلومتر، ۲۰-۱۰ کیلومتر و بیش از ۲۰ کیلومتر از شهر تفاوت معنی‌داری دارد. به عبارت دیگر، فاصله روستا از شهر بر میزان تغییرات توسعه روستاها تأثیر دارد. عزیزی و شمس (۱۳۹۹)، در پژوهشی به بررسی جایگاه شهرهای کوچک در نظام سلسله‌مراتب شهری استان کرمانشاه، پرداخته‌اند. حاصل از بررسی سلسله‌مراتبی شهرهای کوچک نشان می‌دهد که در صورت تقویت این گونه شهرها می‌توان از یک سو جلوی مهاجرت‌های بی‌رویه به شهرهای کلان را گرفت و از سوی دیگر می‌توان با توسعه این شهرها می‌توان باعث پیشرفت نقاط روستایی شده و تعادل و توازن را در سطح منطقه ایجاد کرد. مکانیکی و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی نشان دادند که شهر کوچک خوسف می‌تواند دارای نقش واسطه‌ای در ارائه خدمات به حوزه‌های نفوذ خود باشد. بگلری و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهشی به ارزیابی جایگاه شهرهای کوچک در توسعه ناحیه‌ای: مطالعه موردی شهر سرپل ذهاب، پرداخته‌اند. نتایج حاکی از آن است که با توجه بیشترین برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران شهری به شهرهای کوچک بسیاری از معضلات شهرهای بزرگ کاسته و در نتیجه زمینه نیل به توسعه پایدار شهری فراهم می‌گردد. آدام و ژانگ و خی (۲۰۲۳)، در پژوهشی به بررسی افتتاح فرودگاه در شهرهای کوچک و متوسط، جهت دستیابی به رشد اقتصادی در چین، پرداخته‌اند. نتایج نشان داد ایجاد فرودگاه در شهرهای کوچک و متوسط باعث افزایش ظرفیت حمل‌ونقل، بهبود دسترسی به بازار برای شرکت‌ها در شهرهای کوچک و متوسط و حومه‌های آن‌ها می‌شود. پاتیرسیا (۲۰۲۰)، در پژوهشی نشان دادند که، شبکه شهرهای کوچک در لهستان در توسعه اقتصادی - اجتماعی، منطقه پیرامون تأثیر بسزایی داشته است. همچنین نتایج تحقیق باربارا و همکاران (۲۰۲۰)، بر نقش شهرهای کوچک در توسعه و جذب جمعیت تأکید دارند. پيو (۲۰۱۶)، در تحقیقی به این نتیجه رسید که جوانان در نواحی روستایی با رسیدن به سن کار مهاجرت به شهرها را آغاز می‌کنند. با توجه به اینکه سازوکار انطباق این افراد با فضا و جامعه شهری روشن نیست،

نمی‌شود عواقب و تبعات را به‌روشنی تشخیص داد. سو و همکاران (۲۰۱۵)، معتقدند که تمرکز جمعیت در نقاط شهری باعث ایجاد عدم توازن بین شهر و روستا از نظر میزان ذخیره و تقاضای نیروی کار می‌شود که باعث ناهمخوان شدن ساختار شغلی هسته‌های شهری و حوزه نفوذ روستایی می‌گردد. این عامل موجب برتری همه‌جانبه شهر نسبت به روستا شده و در نتیجه میزان مهاجرت از روستا به شهر بیشتر خواهد شد.

نقش شهرها در توسعه روستایی از طریق پیوندها و مناسبات روستایی - شهری تحقق می‌یابد، مناسبات میان روستا - شهرها هم تغییرات شهری و هم تغییرات روستایی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. روابط بین مراکز شهری و مناطق روستایی اطراف شامل جریان مردم، کالاها، پول و اطلاعات به همراه دیگر مبادلات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی می‌شود. پارادایم‌های جدید توسعه، شبکه‌ها و جریان آن‌ها را در نظر می‌گیرند؛ چراکه جریان‌ها و پیوندهای بین نواحی روستایی و شهری مهم است (Ghiurca et al., 2012: 323). دقیقاً همانند سایر ارتباطات و جریانات اجتماعی دیگر، جریانات اساسی و مهمی از رفت و آمد مردم، کالا و سرمایه بین شهر و روستا وجود دارد. بنابراین روابط شهری - روستایی در روند برنامه‌ریزی باید پذیرفته شوند (Clayton et al., 2005: 18). از این رو برای دستیابی به ایجاد تعادل فضایی منطقی‌تر سکونتگاه‌ها، شهرهای کوچک به‌ویژه شهرهایی که موقعیت استقرار آن‌ها در شبکه سکونتگاه‌ها به‌عنوان عامل و واسط میان کانون‌های شهری و روستایی عمل نمایند، مورد توجه اندیشمندان قرار گرفته است (سجادی و کریم‌زاده، ۱۴۰۰: ۲۸۶). کانون‌های کوچک شهری، اولین هسته‌های شهری در ارتباط با نقاط روستایی، به‌عنوان حلقه اتصال نواحی روستایی با شهرهای بزرگ قلمداد می‌شود که نقش مهمی در توسعه روستاها دارد شهرهای کوچک به‌واسطه ارتباط بلافصلی که با نقاط روستایی پیرامون خود دارند (مکانیکی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۵)، می‌توانند در صورت به‌دست آوردن هویت واقعی خویش در نظام سکونتگاهی نقش بسیار مهمی را به‌عنوان مراکز رشد در توسعه روستاها بر عهده داشته و خدماتی در زمینهٔ ایجاد بازار، تأمین نهاده‌های کشاورزی (کود، بذر اصلاح‌شده، ماشین‌آلات کشاورزی)، خدمات شهری، آموزش، بهداشت و غیره برای حوزه روستایی خود فراهم کنند (سجادی و کریم‌زاده، ۱۴۰۰: ۲۸۶).

در ایران شبکه شهری به‌گونه‌ای بوده که شهرهای کوچک جایگاه عملکردی قوی نداشته‌اند. بنابراین توجه به نقش این شهرها در توسعه ناحیه‌ای اهمیت زیادی دارد (افراخته و همکاران، ۱۳۸۹: ۵). نظام شهری ایران به دلیل تمرکز امکانات و خدمات در شهرهای بزرگ، از الگوی کهکشانی در قبل از سال ۱۳۰۰، به الگوی زنجیره‌ای متمایل شده است. این الگو، ضمن بر هم زدن روابط منطقی شهرهای کوچک، میانی و بزرگ با یکدیگر، باعث آشفستگی و عدم تعادل فضایی در نظام شهری - منطقه‌ای آن شده است (علی‌اکبری و همکاران، ۱۳۹۴: ۵۸). نظر به اینکه تحولات جمعیتی ایران در دهه‌های اخیر، بیش‌ازپیش افزایش تعداد شهرهای کوچک را در پی داشته است، این امر عطف توجه به جایگاه و نقش این شهرها در نظام سلسله‌مراتب شهری کشور از یکسو و کارکردهای اقتصادی آن‌ها در حوزه پیرامونی‌شان را از سوی دیگر ضروری ساخته است (ابراهیم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۵). شهرهای کوچک در ایران به‌عنوان مکان مرکزی دارای بیشترین روابط با حوزه‌های روستایی هستند. نقش این‌گونه شهرها نه تنها به‌صورت مراکز توزیع خدمات و بازار فروش محصولات کشاورزی موجب پویایی بخش کشاورزی می‌گردد بلکه عاملی در تجاری شدن بخش کشاورزی در حوزه‌های روستایی نیز هستند (روستایی و باقری، ۱۳۸۹: ۵).

در این میان شهرستان نیکشهر در استان سیستان و بلوچستان دارای ۳ مرکز شهری به نام‌های نیکشهر، اسپکه و بنت و تعداد ۴ بخش به اسامی مرکزی، لاشار، بنت و آهوران و تعداد ۱۱ دهستان و ۳۹۵ روستا می‌باشد. شهر نیکشهر، با مشکلاتی از قبیل ضعف شبکه ارتباطی و عدم امکان دسترسی مناسب به شهرها و روستاهای منطقه، کمبود تأسیسات و تجهیزات، ضعف خدمات زیرساختی و توان عملکردی پایین در ارائه خدمات به منطقه این شهر را در حوزه نفوذ خود در راستایی خدمات‌رسانی با مشکلات خاصی روبرو کرده است. شهر نیکشهر در چارچوب تعاملات نابرابر بین عرصه‌های شهری و روستایی، موجب شده است تا شبکه‌ای نامنسجم و ازهم‌گسیختگی از سکونتگاه‌های روستایی شکل گیرد. این شرایط لزوم ایجاد تحول در سکونتگاه‌های این منطقه را الزامی می‌نماید. بدینسان، ضروری است که نقش شهر کوچک نیکشهر و جایگاه و کارکرد آن در توسعه روستایی پیراشهری، موردبررسی قرار گیرد. با توجه به این موضوع پژوهش حاضر و درصدد پاسخ به سؤالات ذیل می‌باشد: بین نقش شهرهای کوچک و پایداری سکونتگاه‌های پیرامونی نیکشهر چه ارتباطی وجود دارد؟ و این ارتباط در کدام روستا بیشتر به چشم می‌خورد؟

روش‌شناسی

این تحقیق به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ ماهیت و روش تحقیق، پیمایشی است. داده‌های موردنیاز تحقیق به روش اسنادی- میدانی (پرسشنامه) گردآوری شد. در این پژوهش دو جامعه آماری استفاده شد. جامعه آماری اول، شامل ساکنان روستاهای پیراشهری نیکشهر می‌باشد که با استفاده از فرمول کوکران با توجه به روستاهای پیراشهری (تهرک، خیرآباد و زهک) در سال ۱۴۰۰ (۲۷۴۰) نفر می‌باشد، که جامعه نمونه ۳۳۷ نفر تعیین شد. جامعه آماری دوم، شامل (مدیران، متخصصان، شوراها و اسلامی و...) سطح شهرستان نیکشهر می‌باشد. که با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند ۲۰ نفر به‌عنوان حجم نمونه تعیین شد. در پژوهش حاضر، مقیاس پرسشنامه‌های حاضر به‌صورت طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت طراحی گردید (جدول ۱). برای مطمئن شدن از روایی بودن پرسش‌نامه و همچنین معرفه‌های انتخاب شده جهت ارزیابی نقش کارکردی شهر کوچک نیکشهر در توسعه شاخص‌های پایدار روستاهای پیراشهری، از نظرات اساتید راهنما، استاد مشاور و درنهایت از نظرات متخصصان در این زمینه استفاده شده است. میزان پایایی پرسشنامه این تحقیق از روش آلفای کرونباخ محاسبه شد. نتایج ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹۰ محاسبه شده است. درنهایت برای تجزیه و تحلیل اطلاعات، توصیفی و استنباطی از نرم‌افزارهای (SPSS) و مدل فازی ممدانی استفاده شد.

جدول ۱. شاخص و گویه‌های پرسشنامه

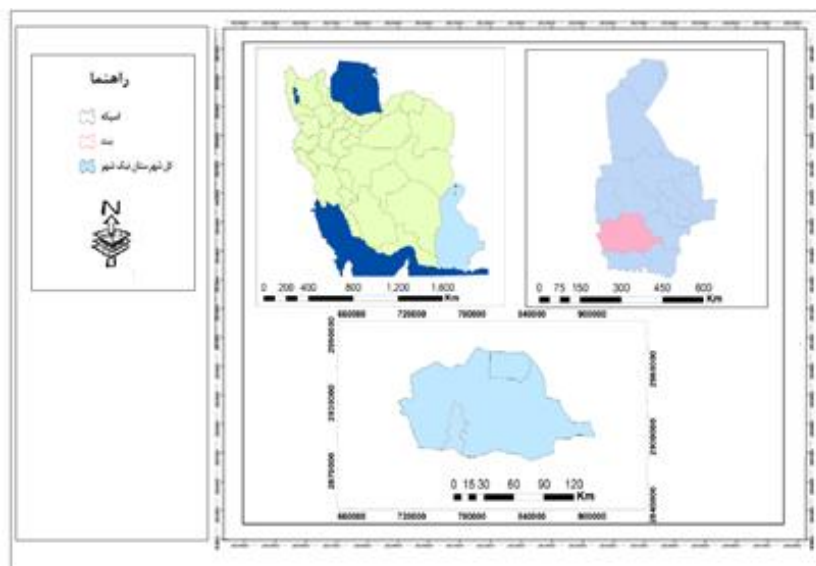
شاخص‌ها	گویه
اقتصادی	عدالت اقتصادی
	هزینه‌های تولید
	صادرات محصولات
	ظرفیت‌های تولیدی
	جذب گردشگر
	تقویت پایه‌های اقتصادی

نقش شهرهای کوچک در پایداری... (رئیس و محمدی)

ایجاد فرصت‌های جدید شغلی		
استفاده از مهارت‌های موجود		
فرآوری تولید کشاورزی		
تهیه نهاده‌های اساسی و کالاهای مصرفی، برای کشاورزان		
امنیت شغلی		
امنیت درآمد		
سرمایه‌گذاری خصوصی		
سرمایه‌گذاری دولتی		
مکانیزه شدن فعالیت کشاورزی		
تنوع محصولات کشاورزی		
تغییر کاربری اراضی		
تولیدات دامی		
سطح زیر کشت محصولات کشاورزی		
رضایت از عملکرد نهادها		اجتماعی
عدالت اجتماعی		
عدم تنش		
رضایت از زندگی		
مشارکت		
امنیت		
میزان تعلق		
فرصت پیشرفت	زیست محیطی	
بهینه‌سازی مدیریت پسماندها و بازیافت زباله		
گسترش استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر		
عدم وجود بیماری‌های عفونی		
ساماندهی و حفاظت از باغات و اراضی کشاورزی		
دسترسی مراکز بهداشتی		
سلامتی محیط		
اصلاح و تکمیل سیستم زهکشی		
کاهش پسماندها		
امکانات تفریحی		کالبدی
دسترسی به حمل و نقل مناسب		
دسترسی به فضای سبز		
کیفیت راه		
مراکز آموزشی		
امکانات آموزشی		
پوشش سطوح کوچه‌ها معابر		
دسترسی خدمات		
چشم‌انداز بصری مناسب		
مسکن		

منبع: رئیس و همکاران، ۱۴۰۱، مکانیکی و همکاران، ۱۳۹۸، بگری و همکاران، ۱۳۹۵ و Adam and Patrycja, 2020

نیکشهر در عرض جغرافیایی ۲۶ درجه و ۱۳ دقیقه شمالی و در طول جغرافیایی ۶۰ درجه و ۱۲ دقیقه شرقی و در بخش جنوبی استان سیستان و بلوچستان واقع شده است. شهرستان مذکور از لحاظ موقعیت نسبی از سمت شمال و شرق با شهرستان‌های ایرانشهر و سرباز، از سمت جنوب با شهرستان‌های چابهار و کنارک و از سمت غرب با شهرستان فنوج همسایگی دارد. این شهرستان دارای سه بخش (بنت، لاشار و آهوران)، هفت دهستان و سه شهر است. شهر اسپکه مرکز بخش لاشار شهرستان نیکشهر می‌باشد. بخش لاشار یکی از بخش‌های شهرستان نیکشهر است. در این پژوهش سه روستایی پیراشهری (تهرک، خیرآباد و زهک)، مورد بررسی قرار گرفته است (سالنامه استانداری سیستان و بلوچستان، ۱۴۰۰).

شکل ۱. نقشه موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

یافته‌های پژوهش

تحلیل نقش کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی روستاهای پیراشهری

بنابراین به منظور تحلیل نقش کارکرد شهر نیکشهر در توسعه اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی روستاهای پیراشهری از آزمون آماری تی استفاده شده است. نتایج به شرح جدول (۲)، مطرح شده است.

جدول ۲. بررسی میزان توسعه اقتصادی روستاهای پیراشهری

حد متوسط (۳): میانگین فرضی					
فاصل اطمینان تفاوت ۰/۹۵	معداری (۲ دامنه)	T	میانگین	شاخص‌ها	فاصل اطمینان
					پایین
۱/۸۷	۲/۲۳	۰/۰۰۰	۴۹/۳۳۶	۲/۱۲	عدالت اقتصادی
۱/۸۶	۲/۲۴	۰/۰۰۰	۴۹/۰۷۵	۲/۱۴	هزینه‌های تولید
۱/۹۲	۲/۴۳	۰/۰۰۰	۵۱/۲۶۱	۲/۱۵	صادرات محصولات
۱/۸۵	۲/۳۲	۰/۰۰۰	۵۰/۲۳۶	۲/۱۹	ظرفیت‌های تولیدی
۱/۹۳	۲/۳۲	۰/۰۰۰	۵۲/۲۹۷	۲/۱۱	جذب گردشگر
۱/۹۱	۲/۳۱	۰/۰۰۰	۵۱/۴۹۸	۲/۰۹	تقویت پایه‌های اقتصادی
۱/۹۱	۲/۲۱	۰/۰۰۰	۵۰/۰۵۶	۲/۱۵	ایجاد فرصت‌های جدید شغلی
۱/۹۱	۲/۳۹	۰/۰۰۰	۵۱/۹۸۱	۲/۲۳	استفاده از مهارت‌های موجود ر
۱/۸۲	۲/۴۳	۰/۰۰۰	۵۰/۸۹۵	۲/۲۹	فرآوری تولید کشاورزی
۱/۹۴	۲/۳۷	۰/۰۰۰	۵۱/۹۸۱	۲/۱۳	تهیه نهاده‌های اساسی و کالاهای مصرفی، برای کشاورزان
۱/۹۱	۲/۴۲	۰/۰۰۰	۵۰/۸۹۵	۲/۳۱	امنیت شغلی
۱/۹۴	۲/۴۱	۰/۰۰۰	۵۰/۹۸۱	۲/۲۶	امنیت درآمد
۱/۹۱	۲/۳۵	۰/۰۰۰	۵۰/۰۵۶	۲/۲۸	سرمایه‌گذاری خصوصی
۱/۹۱	۲/۵۴	۰/۰۰۰	۵۰/۰۵۶	۲/۴۲	سرمایه‌گذاری دولتی
۱/۹۴	۲/۵۲	۰/۰۰۰	۵۰/۹۸۱	۲/۳۴	مکانیزه شدن فعالیت کشاورزی
۱/۸۲	۲/۴۲	۰/۰۰۰	۵۰/۸۹۵	۲/۲۷	تنوع محصولات کشاورزی
۲/۱۳	۲/۴۵	۰/۰۰۰	۴۵/۶۶۵	۲/۳۲	تغییر کاربری اراضی
۲/۰۰	۲/۳۲	۰/۰۰۰	۴۵/۵۴۳	۲/۱۳	تولیدات دامی
۲/۲۰	۲/۵۳	۰/۰۰۰	۴۵/۶۵۴	۲/۳۹	سطح زیر کشت محصولات کشاورزی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۲

مطابق نتایج به دست آمده حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای، در تمامی شاخص‌های مطرح شده میانگین به دست آمده پایین‌تر از حد متوسط عدد ۳ می‌باشد، لذا میزان توسعه اقتصادی روستاهای پیراشهری با توجه به میانگین‌های به دست آمده پایین می‌باشد.

جدول ۳. بررسی میزان توسعه اجتماعی روستاهای پیراشهری

حد متوسط (۳): میانگین فرضی						
فاصل اطمینان تفاوت ۰/۹۵	معناداری (۲ دامنه)	T	میانگین	شاخص‌ها		
					پایین	بالا
۳/۳۲	۰/۰۰۰	۵۹/۸۱۴	۳/۴۱	رضایت از عملکرد نهادها	۳/۶۶	۳/۳۲
۳/۳۱	۰/۰۰۰	۷۷/۱۰۴	۳/۴۳	عدالت اجتماعی	۳/۸۷	۳/۳۱
۳/۲۱	۰/۰۰۰	۵۶/۷۶۴	۳/۳۸	عدم تنش	۳/۴۳	۳/۲۱
۳/۱۶	۰/۰۰۰	۵۵/۶۶۵	۳/۳۷	رضایت از زندگی	۳/۴۶	۳/۱۶
۳/۴۵	۰/۰۰۰	۵۶/۶۵۲	۳/۷۸	مشارکت	۳/۸۹	۳/۴۵
۳/۰۰	۰/۰۰۰	۵۶/۸۹۷	۳/۱۷	امنیت	۳/۴۵	۳/۰۰
۳/۳۲	۰/۰۰۰	۵۵/۸۷۳	۳/۵۴	میزان تعلق	۳/۶۵	۳/۳۲
۳/۰۶	۰/۰۰۰	۵۵/۷۹۲	۳/۱۸	فرصت پیشرفت	۳/۴۱	۳/۰۶

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۲

همان‌طور که نتایج در جدول (۳)، نشان می‌دهد، در تمامی شاخص‌های مطرح شده میانگین به دست آمده بالاتر از حد متوسط عدد ۳ می‌باشد، لذا میزان توسعه اجتماعی روستاهای پیراشهری با توجه به میانگین‌های به دست آمده زیاد می‌باشد. همان‌طور که در جدول (۳)، مشاهده می‌شود، مشارکت در سطح منطقه با میانگین ۳/۷۸، بالاترین میانگین را به خود اختصاص داده است، یکی از قابلیت‌های مشارکتی مردم روستاهای پیراشهری نیکشهر در فرایند توسعه اجتماعی، نهادهای غیررسمی می‌باشند. از جمله مصادیق نهادهای غیررسمی می‌توان آداب و رسوم، میثاق‌های خانوادگی، دل‌بستگی‌های قومی قبیله‌ای، اقدامات محلی و قواعد دینی و مذهبی اشاره کرد. نهادهای غیررسمی در روستاهای پیراشهری نیکشهر توانسته‌اند به ادغام اجتماعی، انسجام اجتماعی و پاسخگویی کمک کنند. به عبارت دیگر توسعه اجتماعی منوط به مشارکت قومیت‌ها بر پایه پذیرش موجودیت فرهنگی آن‌ها است و در این مورد توجه به شناخت اقوام و احترام به فرهنگ آن‌ها و تقویت مشارکت قومیت‌ها ضروری است.

جدول ۴. بررسی میزان توسعه زیست‌محیطی روستاهای پیراشهری

حد متوسط (۳): میانگین فرضی						
فاصل اطمینان تفاوت ۰/۹۵	معناداری (۲ دامنه)	T	میانگین	شاخص‌ها		
					پایین	بالا
۱/۹۵۸	۰/۰۰۰	۳۵/۵۵۱	۲/۱۵	بهینه‌سازی مدیریت پسماندها و بازیافت زباله	۲/۲۰	۱/۹۵۸
۲/۴۳	۰/۰۰۰	۳۴/۵۰۹	۲/۷۶	گسترش استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر	۲/۶۷	۲/۴۳
۲/۸۱	۰/۰۰۰	۳۵/۰۲۸	۲/۷۲	عدم وجود بیماری‌های عفونی	۳/۰۷	۲/۸۱
۲/۴۸	۰/۰۰۰	۳۶/۶۹۸	۲/۶۳	ساماندهی و حفاظت از باغات و اراضی کشاورزی	۲/۷۰	۲/۴۸
۲/۴۳	۰/۰۰۰	۳۴/۸۱۴	۲/۵۶	دسترسی مراکز بهداشتی	۲/۶۶	۲/۴۳
۲/۳۰	۰/۰۰۰	۳۵/۸۴۳	۲/۴۶	سلامتی محیط	۲/۵۴	۲/۳۰
۲/۶۱	۰/۰۰۰	۳۶/۲۳۱	۲/۷۹	اصلاح و تکمیل سیستم زهکشی	۲/۸۸	۲/۶۱
۲/۷۸	۰/۰۰۰	۳۶/۷۸۳	۲/۹۳	کاهش پسماندها	۳/۰۰	۲/۷۸

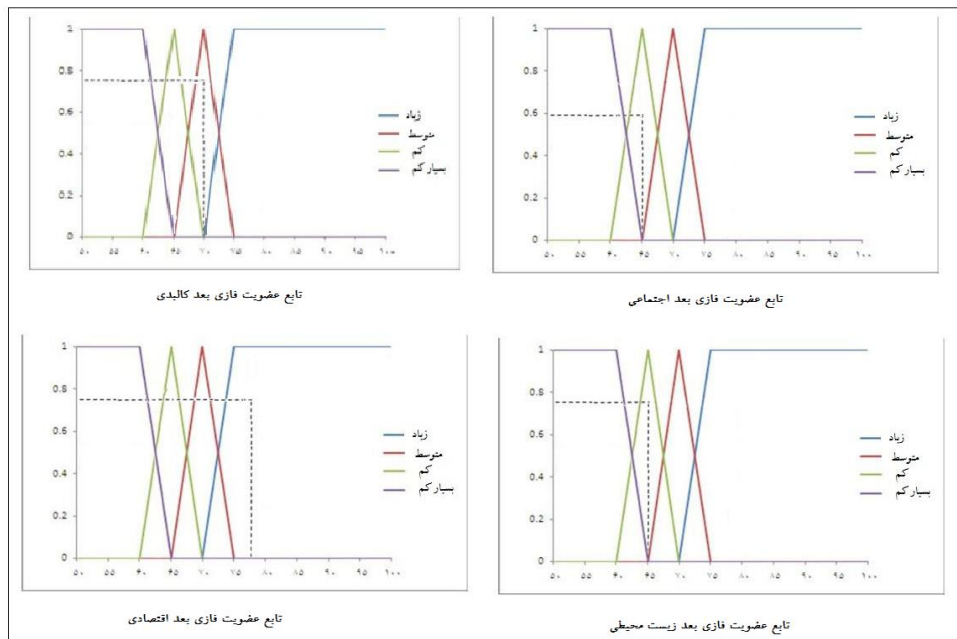
مطابق جدول (۴)، نتایج نشان گویای این واقعیت است، در تمامی شاخص‌های مطرح شده میانگین به دست آمده پایین تر از حد متوسط عدد ۳ می باشد، لذا میزان توسعه زیست محیطی روستاهای پیراشهری کم می باشد.

جدول ۵. بررسی میزان توسعه کالبدی روستاهای پیراشهری

حد متوسط (۳): میانگین فرضی					
فاصل اطمینان تفاوت ۰/۹۵	معناداری (۲) دامنه		T	میانگین	شاخص‌ها
	پایین	بالا			
۲/۰۰	۲/۵۴	۰/۰۰۰	۳۴/۴۳۲	۲/۱۹	امکانات تفریحی
۲/۱۲	۲/۷۶	۰/۰۰۰	۳۵/۲۳۴	۲/۴۵	دسترسی به حمل و نقل مناسب
۲/۳۴	۲/۶۷	۰/۰۰۰	۳۴/۱۲۳	۲/۵۸	دسترسی به فضای سبز
۲/۴۳	۲/۸۷	۰/۰۰۰	۳۵/۵۴۲	۲/۶۷	کیفیت راه
۲/۵۳	۲/۷۵	۰/۰۰۰	۳۵/۶۷۸	۲/۶۱	مراکز آموزشی
۲/۵۴	۲/۸۶	۰/۰۰۰	۳۵/۳۲۵	۲/۷۶	امکانات آموزشی
۲/۵۵	۲/۷۵	۰/۰۰۰	۳۵/۴۹۲	۲/۶۹	پوشش سطوح کوجه‌ها معابر
۲/۳۲	۲/۸۱	۰/۰۰۰	۳۵/۳۲۹	۲/۵۹	دسترسی خدمات
۲/۴۱	۲/۴۳	۰/۰۰۰	۳۴/۶۵۴	۲/۵۹	چشم‌انداز بصری مناسب
۲/۸۳	۲/۹۹	۰/۰۰۰	۳۵/۳۳۳	۲/۸۶	مسکن

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۲

همان‌طور که در جدول (۵)، ملاحظه می‌شود، در تمامی شاخص‌های مطرح شده میانگین به دست آمده پایین تر از حد متوسط عدد ۳ می باشد، لذا میزان توسعه کالبدی روستاهای پیراشهری با توجه به میانگین‌های به دست آمده کم می باشد. در این قسمت پژوهش به اولویت‌بندی روستاهای پیرامون نیکشهر (اسپکه، بنت، و روستاهای پیرامون) با توجه تأثیر شهر نیکشهر بر شاخص‌های پایداری پرداخته شده است. برای رتبه‌بندی از روش‌های مختلفی همچون ویکور، تاپسیس، رتبه‌بندی چند معیاره، رتبه‌بندی با تکنیک تخصیص خطی (linear assignment)، رتبه‌بندی Bernardo می‌توان استفاده کرد. در این تحقیق روش فازی ممدانی به صورت گام به گام با نمایش تصویر از هر گام در نرم‌افزار متلب، ارائه می‌شود.

شکل ۲. تابع عضویت فازی ابعاد پایداری

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۲

تابع عضویت هر یک از حالات مدنظر (زیاد، متوسط، کم، بسیار کم) به ترتیب قیدشده است. تعریف تابع عضویت فازی مناطق تحت تأثیر شهر نیکشهر با توجه به ابعاد پایداری جهت طبقه‌بندی از لحاظ سطح اولویت به شکل زیر طرح شده است:

تابع عضویت در سطح بسیار کم:

$$f(x) = \begin{cases} 1 & x \leq 25 \\ -\frac{1}{5}(x - 25) & 12.5 < x \leq 25 \\ 0 & \text{ow} \end{cases}$$

تابع عضویت در سطح کم:

$$f(x) = \begin{cases} 1 & x \leq 50 \\ -\frac{1}{5}(x - 55) & 25 < x \leq 50 \\ 0 & \text{ow} \end{cases}$$

تابع عضویت در سطح متوسط:

$$f(x) = \begin{cases} 1 & x \leq 75 \\ -\frac{1}{5}(x - 75) & 50 < x \leq 75 \\ 0 & \text{ow} \end{cases}$$

تابع عضویت در سطح زیاد:

$$f(x) = \begin{cases} 1 & x \leq 100 \\ -\frac{1}{5}(x - 100) & 75 < x \leq 100 \\ 0 & \text{ow} \end{cases}$$

جدول ۶. درجه عضویت هر یک از مؤلفه‌های موردبررسی در روستای تهرک

مؤلفه	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد
اجتماعی	۰/۷۶	۰/۵۱	۰/۴۳	۰/۷۸
اقتصادی	۰/۸۳	۰/۵۸	۰/۶۸	۰/۵۳
کالبدی	۰/۳۶	۰/۳۶	۰/۳۶	۰/۲۷
زیست محیطی	۰/۴۴	۰/۴۵	۰/۲۵	۰/۴۴

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۲

جدول ۷. درجه عضویت هر یک از مؤلفه‌های موردبررسی در روستای زهک

مؤلفه	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد
اجتماعی	۰/۴۱	۰/۸۷	۰/۵۴	۰/۶۲
اقتصادی	۰/۸۱	۰/۳۲	۰/۶۴	۰/۳۲
کالبدی	۰/۳۴	۰/۴۱	۰/۳۳	۰/۴۲
زیست محیطی	۰/۲۷	۰/۵۶	۰/۵۲	۰/۶۴

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۲

جدول ۸. درجه عضویت هر یک از مؤلفه‌های موردبررسی در روستای خیرآباد

مؤلفه	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد
اجتماعی	۰/۶۶	۰/۸۱	۰/۳۳	۰/۸۳
اقتصادی	۰/۴۲	۰/۶۲	۰/۶۹	۰/۴۶
کالبدی	۰/۲۵	۰/۳۵	۰/۶۱	۰/۶۳
زیست محیطی	۰/۳۱	۰/۴۰	۰/۷۸	۰/۸۱

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۲

در استنتاج وضعیت مؤلفه‌های مورد مطالعه در تعیین اولویت روستاهای موردبررسی (تهرک، خیرآباد و زهک)، مقدار نافازی نهایی به‌عنوان خروجی سیستم استنتاج فازی در محیط نرم‌افزار متلب مشخص شده است این مقدار برای روستای تهرک برابر است با ۰/۷۰ که سطح متوسط را نشان می‌دهد، مقدار نافازی نهایی به‌عنوان خروجی سیستم استنتاج فازی در نرم‌افزار متلب برای روستای زهک برابر است با ۰/۵۶ که سطح کم را با توجه به ابعاد موردبررسی نشان می‌دهد، مقدار نافازی نهایی به‌عنوان خروجی سیستم استنتاج فازی در نرم‌افزار متلب برای روستای خیرآباد برابر است با ۰/۷۸ که سطح زیاد اولویت را با توجه به مؤلفه‌های موردبررسی نشان می‌دهد. در میان روستاهای موردبررسی (تهرک،

خیرآباد و زهک)، پس از تعیین تابع عضویت و نرمال سازی داده‌ها طیف اهمیت براساس ترتیب ابعاد موردبررسی و وضعیت آن‌ها به ترتیب برابر است خیرآباد، تهرک و زهک دریافت می‌کنند.

نتیجه‌گیری

روستاهای پیراشهری به‌تنهایی نمی‌تواند رشد نموده و به حیات خود ادامه دهد. به همین دلیل ارتباطات درهم‌تنیده بین روستاهای پیراشهری و شهر نیکشهر، سیستمی مستقل به شمار آمده و اغلب دارای زیرسیستم‌های اثرگذار است. هرچند که در مرحله‌ای فراتر خود به‌عنوان زیرسیستمی از یک سیستم بزرگ‌تر مطرح می‌گردد. بنابراین بررسی رابطه تأثیرگذار بین نقش کارکرد شهر نیکشهر و توسعه (پایدار) روستاهای پیراشهری یکی از ضروریات بسیار مهم محسوب می‌شود. در این راستا، پژوهش حاضر باهدف بررسی؛ تحلیل نقش کارکردی شهرهای کوچک در توسعه شاخص‌های پایداری مناطق پیراشهری نیکشهر انجام شده است. نتایج به‌دست آمده نشان داد، نقش شهر نیکشهر در روستاهای پیراشهری در ابعاد توسعه پایدار (اقتصادی، کالبدی و زیست‌محیطی) به جزء بعد اجتماعی بسیار کم‌رنگ است، و تنها رابطه معنادار و مثبتی با توسعه اجتماعی دارد، البته میزان نقش شهر نیکشهر در روستاهای پیراشهری متفاوت است، به‌طوری‌که در روستای تهرک تأثیر متوسط، در روستای زهرک تأثیر کم و در روستای خیرآباد تأثیر زیاد را در ابعاد توسعه پایدار به خود اختصاص داده است.

براساس نتایج به‌دست آمده شهر کوچک نیکشهر یکی از ناموفق‌ترین نمونه سکونتگاهی درزمینه تحقق توسعه پایدار هستند؛ چراکه نتوانسته با پایداری ساختار درونی شهر، به‌عنوان مراکز خدماتی برای روستاهای پیراشهری خود، خصایص پایداری را ارائه و انتقال نماید، و نقش مؤثری در توسعه متعادل منطقه‌ای و کاهش فقر اقتصادی، اجتماعی و ... در روستاهای مورد مطالعه ایفا نکرده است، هرچند که این شهر توانمندی و کارایی زیادی در راستای توسعه پایدار روستاهای اطراف دارد. بنابراین در صورت وجود برنامه‌ریزی‌های مناسب توسعه‌ای و شناسایی پتانسیل‌های بالقوه این شهر به‌طور مستقیم، امکان تأثیر بر ابعاد پایداری در روستاهای پیراشهری مورد مطالعه وجود خواهد داشت.

رهسپار میعاد و همکاران (۱۴۰۱)، رئیسی و همکاران (۱۴۰۱)، مکانیکی و همکاران (۱۳۹۸)، بگلری و همکاران (۱۳۹۵) و پاتیرسیا (۲۰۲۰)، همخوانی دارد.

درنهایت در راستای نتایج به‌دست آمده، راهکارهای ذیل پیشنهاد شد:

- پیشنهاد می‌گردد به‌منظور بررسی مجموعه پیشران‌ها و پسران‌های مؤثر در عدم موفقیت شهر کوچک نیکشهر در توسعه پایدار روستاهای پیراشهری در ابعاد اقتصادی و کالبدی، زیست‌محیطی، پژوهشی با روش تئوری زمینه‌ای از سوی دیگر پژوهشگران صورت گیرد؛ و
- با تقویت و توسعه شهر نیکشهر، می‌توان زمینه‌هایی به‌منظور ایجاد فرصت‌های شغلی در روستاهای پیراشهری از قبیل: آموزش‌های حرفه‌ای به جوانان، اعطای تسهیلات دولتی جهت کارآفرینی و ایجاد کارگاه‌های کوچک، حمایت از سرمایه‌گذاران و تأمین امنیت در روستاهای پیراشهری، ایجاد نمود.

- ابراهیم زاده، عیسی، طیبی، نجمه، شفیعی، یوسف. ۱۳۹۱. تحلیلی کارکردی از نقش اقتصادی شهرهای کوچک در توسعه روستایی مطالعه موردی، زاهدشهر در بخش شییکوه فسا. جغرافیا و برنامه ریزی محیطی. دوره ۲۳. شماره ۲. صص ۱۵۱-۱۷۲.
- استانداری سیستان و بلوچستان. ۱۴۰۰. سالنامه استانداری سیستان و بلوچستان.
- اسمعیلی، فضل الله. ۱۴۰۰. تحلیل تعادل فضایی در توزیع جمعیت روستایی در شهرهای کوچک استان گلستان (مطالعه موردی: شهر کلاله). فصلنامه آینده پژوهی شهری. دوره ۱. شماره ۲. صص ۱۰۶-۱۲۰.
- افراخته، حسن، برزگر، صادق و سلیمانی مقدم، هادی. ۱۳۸۹. نقش شهرهای کوچک در توسعه ناحیه‌ای (مطالعه موردی شهر زیرآب). نشریه فصل نامه جغرافیایی چشم انداز زاگرس. دوره ۲. شماره ۳. صص ۵-۲۳.
- بگلری، زهرا؛ جلیلیان، مراد و عزیزی، زهرا. ۱۳۹۵. ارزیابی جایگاه شهرهای کوچک در توسعه ناحیه‌ای: مطالعه موردی شهر سرپل ذهاب. پنجمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم جغرافیا و برنامه ریزی، معماری و شهرسازی. تهران.
- حسینی، سیده زهرا، سعیدی رضوانی، نوید. ۱۳۹۵. نقش شهرهای کوچک در توسعه روستایی نمونه موردی (شهر محمدیه و روستاهای حوزه نفوذ)، چهارمین کنفرانس علمی پژوهشی افق‌های نوین در علوم جغرافیا و برنامه ریزی معماری و شهرسازی ایران. تهران.
- روستایی، شهریور، باقری، محمد. ۱۳۸۹. بررسی عملکرد شهرهای کوچک در توسعه منطقه‌ای (مطالعه موردی بخش مرکزی شهرستان رزن). فصل نامه جغرافیایی چشم انداز زاگرس. دوره ۲. شماره ۴. صص ۵-۲۱.
- رهسپار میعاد، سید محمود، پورفیکویی، سید علی؛ آمار، تیمور و معتمدی مهر، اکبر. ۱۴۰۱. نقش پیوندهای روستا شهری بر توسعه روستاهای بخش مرکزی شهرستان رشت (مطالعه موردی روستاهای پیرامونی شهر رشت). مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه‌های انسانی. دوره ۱۷. شماره ۲. صص ۴۹۱-۴۹۹.
- رئیس، محمد کریم، حافظ رضازاده، معصومه، کریمیان بستانی، مریم. ۱۴۰۱. تحلیلی بر نقش کارکردی شهرهای کوچک در برخورداری از ابعاد پایداری شهرهای حوزه نفوذ (مطالعه موردی: اسپکه و بنت در شهرستان نیکشهر). مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه‌های انسانی، دوره ۱۷، شماره ۳. صص ۸۴۳-۸۵۵.
- سجادی، سعید، کریم زاده، حسین. ۱۴۰۰. نقش شهرهای کوچک در تحولات فضایی روستاها (مطالعه موردی: روستاهای بخش اورامان). راهبردهای توسعه روستایی. دوره ۸ شماره ۳. صص ۲۸۵-۳۰۲.
- عزیزی، زهرا، شمس، مجید. ۱۳۹۹. تحلیلی بر جایگاه شهرهای کوچک در نظام سلسله مراتب شهری استان کرمانشاه (نمونه موردی: شهر سرپل ذهاب). آمایش محیط. دوره ۱۳. شماره ۴۸. صص ۱۹۹-۲۲۱.
- علی اکبری، اسماعیل؛ طالشی، مصطفی و فرجی دارابخانی، محمد. ۱۳۹۴. استقرار متوازن و توسعه نامتوازن: تحلیلی بر نظام شهری غرب کلان منطقه زاگرس با تأکید بر ناپایداری و ناکارآمدی شهرهای کوچک. نشریه جغرافیا و پایداری محیط (پژوهشنامه جغرافیایی). دوره ۵. شماره ۱۶. صص ۵۵-۷۲.
- میکانیکی، جواد، پیراهش، نیره سادات، وفائی فرد، مهدی. ۱۳۹۸. شهرهای کوچک و توسعه پایدار سکونتگاه‌های پیرامونی مورد: شهرخوسف. مجله توسعه فضاها پیراشهری. دوره ۱. شماره ۱. صص ۱۹-۲۸.
- میکانیکی، جواد، سرزهی، زهرا، اسکندری ثانی، محمد. ۱۳۹۵. کارکرد فضایی شهرهای کوچک در ارتباط با روستاهای پیرامون مورد: شهر سریشه. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، دوره ۵. شماره ۱۵. صص ۴۳-۶۰.

– نصیری مقدم، منوچهر، آمار، تیمور، رضائی، پرویز. ۱۴۰۱. بررسی نقش و کارکرد شهرهای کوچک در سهولت خدمات‌رسانی به نواحی روستایی شهرستان رودبار. مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی. دوره ۳. شماره ۲. صص ۸۹-۱۰۲.

- Adam, S, Patrycja, S-I. 2020. **Socio-economic development of small towns in the Polish Cittaslow Network, A case study**, Cities, 103, 203-224.
- Barbara, C, Paolo, V, Michele, Z. 2020. **Performance-based spatial monitoring. An interpretative model for long-term shrinking medium-small Italian towns**, Sustainable Cities and Society, 53, 1-16.
- Blowers, A. 2013. **Planning for a sustainable environment**. Routledge.
- Clayton, B. Dent, D, Dubois. D, 2005. **Rural Planning in Developing Countries**, Earthscan Publication Ltd London.
- Ghiurca, A.A., Lamasanu, A., Mihai, F.C. 2012. **Rural-urban relations in the context of sustainable development. Case Study: Cujeiu Valley Basin, Neamt County**, Lucrări Ştiinţifice, vol, 55: 321-331.
- Liu, T., Chang, H. 2015. **Is urbanization narrowing the urban-rural income gap? A crossregional study of China**, Habitat International, 49: 18-96.
- Peou, C. 2016. **Negotiating rural-urban transformation and life course fluidity: Rural young people and urban sojourn in contemporary Cambodia**, Journal of Rural Studies, 44(2), 111-196.
- Zhang, H., Xie, T. 2023, **A key to urban economic growth or an unnecessary burden? Opening airports in small and medium-sized cities**, Cities, Volume 133, February 2023, Article number 104105
- Zhu, Q. 2017. **Resettlement and adaptation in China's small town urbanization: Evidence from the villagers' perspective**, Habitat International, 67, 33-43.